

Παρατηρήσεις - σχόλια για τον ΕΣΔΑ 2015

Κεφ.1, σελ. 5: Περιγράφονται οι στρατηγικές για την εφαρμογή της νέας εθνικής πολιτικής διαχείρισης των αποβλήτων. Είναι εμφανής η πρόθεση ενίσχυσης του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη διαχείριση των αποβλήτων, γεγονός που μας βρίσκει κατ' αρχήν σύμφωνους. Θεωρούμε όμως ότι ο ρόλος των Δήμων θα πρέπει να περιορίζεται στα ζητήματα χωροθέτησης των κάδων συλλογής αποβλήτων και ανακυκλώσιμων υλικών καθώς και στην οργάνωση των δρομολογίων για την αποκομιδή τους. Η οργάνωση αυτή θα πρέπει να γίνεται σε στενή συνεργασία με τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης εφόσον τα προς διαχείριση απόβλητα διαχειρίζονται με ευθύνη των παραγωγών τους. Διαφωνούμε όμως με την λογική της μετατροπής των Δήμων σε επιχειρηματίες, οι οποίοι θα εμπορεύονται τα ανακυκλώσιμα υλικά κατά το δοκούν καθότι η εμπειρία έχει δείξει ότι αυτό θα αποτύχει όπως απέτυχε και κατά το παρελθόν που είχαν γίνει ανάλογες απόπειρες (π.χ. πρόγραμμα "κάντο και εσύ" για την ανακύκλωση του χαρτιού) γιατί οι ΟΤΑ έχουν σαφή έλλειψη τεχνογνωσίας, εξειδίκευσης καθώς και οργάνωσης. Αντίθετα πολύ σημαντική θα ήταν η δραστηριοποίηση των ΟΤΑ σε ζητήματα ενημέρωσης των πολιτών και διαπαιδαγώγησης της νέας γενιάς (μέσα από τα σχολεία) για τον σωστό τρόπο ανακύκλωσης. Τέτοιες δράσεις θα μπορούσαν επίσης να γίνουν από κοινού με τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης.

Κεφ.1, σημείο 3., σελ. 7: Συμφωνούμε με την βελτιστοποίηση της λειτουργίας των συστημάτων που αναφέρεται στο σημείο 3 του 1ου κεφαλαίου με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξή τους και βελτίωση της απόδοσής τους. Επίσης συμφωνούμε με τον αναβαθμισμένο ρόλο του ΕΟΑΝ ως προς την κατεύθυνση αυτή. Διαφωνούμε όμως με τη λογική της διαχείρισης των πόρων των ΣΕΔ από δημόσιο φορέα με τη δικαιολογία ότι τα έσοδα αυτά αποτελούν δημόσιο πόρο. Μια τέτοια τροποποίηση της λειτουργίας των ΣΕΔ αφαιρώντας τους το δικαίωμα να διαχειρίζονται τα ίδια τις χρηματικές εισφορές των παραγωγών τους, ουσιαστικά καταργεί την αρχή της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού. Και αυτό διότι σύμφωνα με αυτήν, ο παραγωγός ή/και ο εισαγωγέας είναι υπεύθυνος να οργανώνει (μέσω των ΣΕΔ που έχει συστήσει) το σύνολο των εργασιών που απαιτούνται για την οικονομικά, τεχνικά και περιβαλλοντικά ορθότερη διαχείριση των υλικών στο τέλος του κύκλου ζωής τους. Επίσης ο παραγωγός ή/και ο εισαγωγέας έχει άμεσο συμφέρον στο να διατηρεί σε χαμηλά επίπεδα τις χρηματικές εισφορές που εισπράττουν τα ΣΕΔ και που ουσιαστικά επιβαρύνουν το προϊόν όταν αυτό αγοράζεται από τον τελικό καταναλωτή. Θεωρούμε όμως ότι ο ΕΟΑΝ έχοντας κατ' εξοχήν εποπτικό ρόλο ως δημόσια αρχή που παρακολουθεί στενά τη λειτουργία των συστημάτων και έχοντας στη διάθεσή του τα νομικά εργαλεία που απαιτούνται, είναι σε θέση να επιβάλει στα ΣΕΔ τον βέλτιστο τρόπο λειτουργίας, όπως αυτός ορίζεται από την Ελληνική και Κοινοτική νομοθεσία. (περιγράφεται πολύ σωστά στη σελίδα 36 στο υποκεφάλαιο 7 του 3.2.2)

Συμφωνούμε επίσης με την στρατηγική ανάπτυξης αγορών ανακτώμενων υλικών που αναφέρεται για τα ρεύματα εναλλακτικής διαχείρισης στην σελ. 10 και θεωρούμε ότι αυτή η στρατηγική μπορεί να αναπτυχθεί σε συνεργασία με τα αντίστοιχα συστήματα ξεχωριστά για κάθε ένα υλικό. Ειδικότερα για τα μεταχειρισμένα ελαστικά η ανάπτυξη νέων αγορών με βάση το βουλκανισμένο καουτσούκ θα συμβάλλει στη μείωση των ποσοστών

ενεργειακής αξιοποίησης που τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί σημαντικά (σελ. 28, κεφ. 2.4 "Αξιολόγηση υπάρχουσας κατάστασης")

Κεφ. 3.2.2. υποκεφ. 7.6), σελ. 38: Συμφωνούμε στην αύξηση των στόχων του ΠΔ 109/2004 για την αξιοποίηση των μεταχειρισμένων ελαστικών που έτσι κι αλλιώς έχουν επιτευχθεί από το ΣΕΔ Ecoelastika ΑΕ.

Κεφ. 3.4.2.6., σελ.64, 65: Συμφωνούμε να συμπεριληφθούν στο πεδίο εφαρμογής του συστήματος υπό όρους τα ελαστικά ποδηλάτων καθώς και τα ελαστικά με εξωτερική διάμετρο άνω των 1400mm τα οποία σήμερα δεν διαχειρίζεται το σύστημα. Ειδικά για τα ελαστικά με εξωτ. διάμετρο άνω των 1400mm θα πρέπει σε συνεργασία με το σύστημα να εκτιμηθεί κατά πόσον είναι τεχνικά εφικτή η ένταξη αυτών των ελαστικών στο σύστημα χωρίς να δημιουργηθούν άλλα προβλήματα (π.χ. συσσώρευση σε χώρους των μονάδων ανακύκλωσης)

Κεφ. 3.5. σελ. 73: Ο όποιος "περιορισμός" των διασυνοριακών μεταφορών αποβλήτων με στόχο την ενίσχυση της ελληνικής αγοράς ανακυκλώσιμων υλικών ή και για οποιονδήποτε άλλο λόγο αναφέρεται στο κείμενο, θεωρούμε ότι αντιβαίνει στο κοινοτικό δίκαιο. Πέραν αυτού η δυναμικότητα της ελληνικής αγοράς δεν επαρκεί σε όλες τις περιπτώσεις στην απορρόφηση του συνόλου των ανακυκλώσιμων υλικών. Ούτως ή άλλως και εμείς ως Ecoelastika σαφώς προτιμούμε την διάθεση των προϊόντων της ανακύκλωσης στην Ελληνική αγορά και επιζητούμε με κάθε τρόπο την αύξησή της.

Κεφ. 3.6, σελ. 74: Στα νομοθετικά μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή του νέου ΕΣΔΑ αναφέρεται ότι πρέπει άμεσα να εξεταστεί η δυνατότητα ο ΕΟΑΝ να εισπράττει και να διαχειρίζεται του πόρους της ανακύκλωσης και να τους διανέμει στους παρόχους υπηρεσιών ανακύκλωσης.

Εάν στη συγκεκριμένη παράγραφο εννοείται ότι ο ΕΟΑΝ αφενός μεν θα εισπράττει τις χρηματικές εισφορές των υπόχρεων παραγωγών/εισαγωγέων συσκευασιών και άλλων προϊόντων και αφετέρου θα συμβάλλεται με ιδιωτικές εταιρίες ανακύκλωσης για την επεξεργασία των αποβλήτων συσκευασιών και άλλων προϊόντων, αυτό θα έχει τις παρακάτω συνέπειες:

- Κατάργηση της αρχής της "διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού", σύμφωνα με την οποία πραγματοποιείται σήμερα στην Ελλάδα (συγκεκριμένα από το 2003 έως και σήμερα) η διαχείριση συγκεκριμένων ρευμάτων ανακυκλώσιμων υλικών (υλικά συσκευασιών, απόβλητα ηλεκτρικών ηλεκτρονικών συσκευών, μπαταριών, αποβλήτων ελαίων, οχημάτων τέλους κύκλου ζωής, μεταχειρισμένων ελαστικών οχημάτων, κλπ.) και μετάβαση σε σύστημα tax (Περίπτωση Ουγγαρίας)
- Ουσιαστική κατάργηση των συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης καθότι τα συστήματα, απουσία πόρων, δεν θα είναι σε θέση να εγγυηθούν την διαχείριση των αποβλήτων, για τα οποία είναι υπεύθυνα και προφανώς ούτε την επίτευξη των αντίστοιχων στόχων.
- Ένα μέρος των πόρων των ΣΕΔ τίθεται για την ανάπτυξη ηλεκτρονικών συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου. Η διαχείριση των υφιστάμενων ηλεκτρονικών συστημάτων των ΣΕΔ απαιτεί τεχνογνωσία, ενώ η αποδοτικότητά τους στηρίζεται στη συνεχή

προσπάθεια εξέλιξης και βελτιώσεων. Είναι προφανές ότι με την εσωτερική οργάνωση του δημοσίου θα είναι πολύ δυσχερές αν όχι παντελώς αδύνατο να συνεχιστεί η υποστήριξη και η περαιτέρω εξέλιξη των συστημάτων αυτών, τα οποία συμβάλλουν αποφασιστικά στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών διαχείρισης (αμεσότερη διαχείριση, εγκυρότερη πληροφόρηση και διαρκής επίβλεψη), τον έλεγχο των εμπλεκόμενων φορέων (συλλογή, μεταφορά, εργασίες αξιοποίησης) και εν τέλει στην οικονομικότερη διαχείριση των αποβλήτων που διαχειρίζονται σήμερα τα ΣΕΔ. Η είσπραξη των χρηματικών εισφορών από κρατικό φορέα δεν συνεπάγεται αυτοδίκαια μεγαλύτερη διαφάνεια στη διαχείριση των πόρων, καθώς δεν είναι πάντα σαφές το πλαίσιο ελέγχου και διαφάνειας της διάθεσης πόρων αποκλειστικά για το σκοπό που αυτοί εισπράττονται (εν προκειμένω διαχείριση αποβλήτων κάθε ρεύματος) και όχι για άλλους σκοπούς.

- Βραχυπρόθεσμα μείωση των ποσοστών ανακύκλωσης για όλα τα υλικά και αύξηση του μέσου κόστους διαχείρισης ανά υλικό, όπως ακριβώς συνέβη σε κράτη όπου άλλαξε το σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης από τη διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού σε σύστημα tax (Παράδειγμα Ουγγαρίας) και οδήγησε σε ανάλογη επιβάρυνση του τελικού καταναλωτή
- (συγκεκριμένα για τα μεταχ. ελαστικών οχημάτων) Βραχυπρόθεσμος - μεσοπρόθεσμος κίνδυνος κλεισίματος των βιομηχανιών που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα (μέσω Ευρωπαϊκών προγραμμάτων χρηματοδότησης) για την διαχείριση των μεταχ. ελαστικών εάν λείψουν οι επιδοτήσεις των τελικών προϊόντων τους από το σύστημα

Κεφ. 3.6, σελ. 78: Η προώθηση της αναγόμενης ως μεθόδου επέκτασης του ωφέλιμου χρόνου ζωής των ελαστικών θα πρέπει να εξεταστεί και με γνώμονα την οικονομικότητα της μεθόδου καθώς και με κριτήριο την παρεχόμενη ασφάλεια για τα οχήματα και τους επιβάτες τους καθότι είναι καθαρά παραγωγική δραστηριότητα και αποτελεί ζήτημα επιχειρηματικής πρωτοβουλίας και βιωσιμότητας (με πολλά παραδείγματα εταιριών του κλάδου που οδηγήθηκαν σε πτώχευση), συνεπώς δεν μπορεί να επιβληθεί

Κεφ. 3.6, σελ. 85: Πίνακας (Ειδικές δράσεις ρευμάτων αποβλήτων εναλλακτικής διαχείρισης): Επαναλαμβάνεται η εξέταση της δυνατότητας είσπραξης από τον ΕΟΑΝ των τελών ανακύκλωσης με στόχο την μετέπειτα απόδοσή τους...που? με ποιά διαδικασία? (δεν καθορίζεται)

Κεφ. 3.9 Α., σελ. 96: Στις αρμοδιότητες των Δήμων αναφέρεται μεταξύ άλλων και η δυνατότητα δημιουργίας ΣΕΔ. Το συγκεκριμένο έρχεται σε αντίθεση με την Κοινοτική Νομοθεσία και την αρχή της διευρυμένης αρχής του παραγωγού, σύμφωνα με την οποία ο παραγωγός ή ο εισαγωγέας του προϊόντος έχει την ευθύνη για την οργάνωση και λειτουργία των ΣΕΔ μέσα από τα οποία διαχειρίζεται το προϊόν μετά το τέλος του κύκλου ζωής του δηλαδή όταν αυτό καταστεί απόβλητο.

Κεφ. 3.9 Α., σελ. 97: Στις αρμοδιότητες των ΣΕΔ συμπεριλαμβάνεται και ορθώς η ευθύνη τους στην επίτευξη των ποσοτικών στόχων της ανακύκλωσης που ορίζονται στην αντίστοιχη Κοινοτική και ελληνική νομοθεσία. Αυτό όμως δεν είναι δυνατό να απαιτείται όταν

σύμφωνα με τον παρόντα ΕΣΔΑ η διαχείριση των χρηματικών εισφορών που καταβάλουν οι υπόχρεοι παραγωγόι-εισαγωγείς δε θα γίνεται από τα ίδια τα ΣΕΔ αλλά από τον ΕΟΑΝ ή την Πολιτεία. Το ερώτημα συνεπώς που προκύπτει είναι το ποιός είναι τελικά εκείνος που θα έχει την ευθύνη επίτευξης των στόχων της ανακύκλωσης

Κεφ. 3.10, σελ. 102: Εδώ επαναλαμβάνεται η αναγκαιότητα είσπραξης των τελών ανακύκλωσης που καταβάλουν οι υπόχρεοι εισαγωγείς-παραγωγόι από το Δημόσιο και όχι από τα ΣΕΔ. Δεν αντιλαμβανόμαστε ποιο σκοπό εξυπηρετεί η συγκεκριμένη ρύθμιση. Δεδομένου όμως ότι το ζήτημα της είσπραξης και ορθής διαχείρισης των τελών της ανακύκλωσης από τους αρμόδιους φορείς (ΣΕΔ) είναι ζήτημα πρωταρχικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων της ανακύκλωσης και της βιώσιμης λειτουργίας των μονάδων αξιοποίησης αποβλήτων που έχουν κατασκευαστεί και λειτουργούν σε ολόκληρη τη χώρα σύμφωνα με το ισχύον καθεστώς της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού, μια τέτοια ρύθμιση θα οδηγήσει σε στρεβλώσεις την αγορά των ανακυκλωσίμων υλικών και θα θέσει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητά τους.

Η δραστηριότητα της διαχείρισης των ανακυκλωσίμων υλικών θα πρέπει να είναι μια πλήρως καθετοποιημένη διεργασία, η οποία θα ξεκινά από τους υπόχρεους εισαγωγείς οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την κάλυψη όλου του κόστους που αυτή συνεπάγεται, σύμφωνα με την αρχή ο "ρυπαίνων πληρώνει". Αντίστοιχα θα πρέπει και η ευθύνη για την διαχείριση των χρηματικών πόρων της ανακύκλωσης να ανήκει στους υπόχρεους εισαγωγείς-παραγωγούς των προϊόντων. Σε αντίθετη περίπτωση είσπραξης και διαχείρισης των οικονομικών πόρων της ανακύκλωσης από τον δημόσιο τομέα (π.χ. ΕΟΑΝ, ΟΤΑ, κλπ.) δεν μπορεί οι ευθύνες για την κάλυψη των στόχων να εξακολουθούν να βαρύνουν τους παραγωγούς/ εισαγωγείς